

Geografia

Klasa siódma

NIEDOSTATECZNY (1)

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

DOPUSZCZAJĄCY (2)

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który potrafi:

- wskazać położenie Polski na mapie Europy;
- wymienić sąsiadów Polski;
- wymienić cechy położenia Polski;
- wymienić skrajne punkty terytorium Polski;
- nazwać województwa i ich stolice;
- wskazać struktury geologiczne występujące w Polsce;
- wymienić nazwy złodowceń i wskazać ich zasięg na mapie;
- wymienić różne typy skał i minerałów występujące w Polsce;
- wymienić przykłady wykorzystania skał i surowców mineralnych w działalności człowieka;
- wymienić czynniki kształtujące klimat w Polsce;
- nazwać masy powietrza wpływające na klimat;
- wymienia termiczne pory roku;
- wymienić czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce;
- wskazać na mapie wybrane obiekty hydrologiczne w Polsce;
- wskazać na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i najmniejszą lesistością;
- wymienić czynniki glebotwórcze;
- wyjaśnić znaczenie gospodarcze gleb;
- wymienić cechy geograficzne Morza Bałtyckiego;
- wymienić zmiany, jakie w środowisku naturalnym wywołuje rozwój gospodarczy;
- wymienić podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce;
- lokalizować na mapie wybrane parki narodowe;
- korzystając z danych statystycznych, odczytać liczbę ludności Polski i innych krajów w różnych okresach;
- zdefiniować przyrost naturalny i rzeczywisty

- wymienić przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki osadnicze;
- zdefiniować gęstość zaludnienia;
- odczytać z wykresów wielkość przyrostu naturalnego;
- zdefiniować wyż i niż demograficzny;
- wskazać na mapie prezentującej poziom współczynnika naturalnego te województwa, w których jest on najwyższy i najniższy;
- odczytać z piramidy wieku i płci liczebność danej grupy wiekowej;
- określić, jakie dane można odczytać z piramidy wieku i płci;
- zdefiniować współczynnik feminizacji;
- zdefiniować pojęcie przeciętne trwanie życia;
- odczytać z wykresów kołowych strukturę ludności;
- zdefiniować pojęcia mniejszość narodowa i etniczna;
- podać przykłady grup etnicznych i mniejszości narodowych w Polsce;
- wymienić religie i wyznania istniejące w Polsce;
- zdefiniować analfabetyzm;
- odczytać z wykresów kołowych strukturę zatrudnienia ludności;
- zdefiniować pojęcia bezrobocia i prywatyzacji;
- zdefiniować pojęcia migracji, emigranta i imigranta;
- podać przykłady krajów, w których istnieją skupiska Polonii;
- wymienić przyczyny migracji ze wsi do miast;
- zdefiniować pojęcia urbanizacja i aglomeracja;
- wymienić główne funkcje miasta;
- wymienić przyczyny rozwoju miast w Polsce;
- wymienić 5 największych miast Polski;
- wyjaśnić, co to jest gospodarka narodowa;
- opisać, czym zajmuje się rolnictwo, przemysł i usługi;
- wyjaśnić, co to jest Produkt Krajowy Brutto;
- wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo;
- wymienić przyrodnicze czynniki, decydujące o rozwoju rolnictwa w Polsce;
- wymienić czynniki pozaprzyrodnicze mające wpływ na rozwój rolnictwa w Polsce i omówić wybrane z nich;
- wymienić nazwy podstawowych roślin uprawianych w Polsce oraz gatunki zwierząt hodowlanych;
- opisać na prostych przykładach związek między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem upraw roślin i chowu zwierząt;
- opisać położenie Polski względem Morza Bałtyckiego;
- wskazać konsekwencje nadmorskiego położenia Polski;
- omówić, czym zajmuje się przemysł;

- wymienić przykłady produktów wytworzonych w przemyśle;
- na podstawie wykresu strukturalnego opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej;
- wymienić odnawialne i nieodnawialne źródła energii elektrycznej;
- omówić znaczenie węgla kamiennego i brunatnego w strukturze produkcji energii elektrycznej w Polsce;
- wyjaśnić znaczenie terminów: zakład przemysłowy, okręg przemysłowy, koncentracja przemysłu, restrukturyzacja przemysłu;
- omówić wpływ przemysłu na środowisko;
- wymienić wybrane produkty przemysłu zaawansowanych technologii;
- na podstawie analizy danych statystycznych porównać nakłady na działalność badawczo-rozwojową w Polsce i krajach Unii Europejskiej;
- wymienić przykłady działalności gospodarczej zaliczanej do sektora usług;
- podać przykłady różnych rodzajów transportu;
- omówić wady i zalety wybranych rodzajów transportu;
- wymienić najważniejsze atrakcje turystyczne w Polsce i wskazać ich położenie na mapie;
- podać przykłady polskich obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO;
- wymienić ważniejsze regiony turystyczne Polski;
- omówić wybrany przez siebie region turystyczny w Polsce
- wyjaśnić, czym jest powódź;
- podać przykłady przyczyn występowania powodzi;
- wymienić kilka metod ochrony przeciwpowodziowej;
- podać przykłady surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce;
- wymienić wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych;
- podać cechy środowiska geograficznego i opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej;
- wyjaśnić pojęcie migracji ze wsi do miast;
- podać przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast;
- wyjaśnić czym jest bezrobocie;
- podać najważniejsze przyczyny i skutki występowania bezrobocia;
- podać przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych;
- podać przykłady walorów turystycznych Pobrzeża Bałtyku i Małopolski;
- opisać własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce;
- wskazać położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski;

- na podstawie mapy opisywać położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka;
- podać podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych;
- podać przykładowe formy współpracy pomiędzy regionami;
- określić obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną przestrzenią w wymiarze lokalnym;
- docenić własną rolę, w kształtowaniu małej ojczyzny.

DOSTATECZNY (3)

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz potrafi:

- wymienić wszystkie województwa i ich stolice;
- podać przykłady konsekwencji rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski;
- korzystając z atlasu nazwać ery, w jakich powstały poszczególne struktury geologiczne;
- wskazać i nazwać struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach;
- wymienić formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu;
- wymienić i wskazać rejony występowania poszczególnych surowców mineralnych;
- wymienić cechy klimatu Polski, określić rodzaj pogody związanej z poszczególnymi masami powietrza;
- omówić na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce;
- nazwać i wskazać na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce;
- wymienić rodzaje lasów;
- wskazać na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb;
- opisać położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego;
- podać przykłady działań, które należy podjąć, aby chronić przyrodę Polski;
- lokalizować na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce;
- omówić przyrodę w wybranych parkach narodowych;
- porównać liczbę ludności Polski z innymi krajami Europy;
- zdefiniować współczynnik przyrostu naturalnego
- odczytywać dane z mapy gęstości zaludnienia Polski i Europy;
- porównać gęstość zaludnienia Polski z innymi krajami Europy;
- zdefiniować ekumenę;
- wskazać na wykresach okresy wyżów i niżów demograficznych;
- zdefiniować współczynnik urodzeń i zgonów;

- podać przykłady województw o najniższym i najwyższym przyroście naturalnym;
- wskazać na piramidzie wieku i płci przedziały wiekowe ludności w wieku produkcyjnym;
- odczytać z piramidy wieku i płci przedziały wiekowe w których przeważają w polskim społeczeństwie kobiety i mężczyźni;
- wyjaśnić zjawisko nadumieralności mężczyzn;
- wymienić mniejszości narodowe i etniczne w Polsce;
- wskazać na mapie zasięg głównych religii i wyznań w Europie;
- zdefiniować pojęcia stopy bezrobocia i ludności aktywnej zawodowo;
- wymienić województwa, regiony Polski, w których bezrobocie jest najwyższe i najniższe;
- zdefiniować pojęcie salda migracji;
- podać przykłady fal migracyjnych w Polsce;
- przedstawić na mapie rozmieszczenie Polonii na świecie;
- zdefiniować pojęcia suburbanizacja, aglomeracja monocentryczna i aglomeracja policentryczna (konurbacja);
- podać przykłady aglomeracji monocentrycznej oraz policentrycznej;
- podać przykłady rozwoju miast w dogodnych warunkach przyrodniczych;
- wymienić i wskazać na mapie główne miasta Polski;
- porównać na podstawie wykresu strukturę PKB wg sektorów gospodarki w Polsce i wybranym kraju europejskim;
- na podstawie map tematycznych opisać warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce;
- omówić wpływ czynników pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce;
- wymienić jednostki miar używane w rolnictwie (ar, hektar, tona, kwintal);
- podać przykłady roślin zaliczanych do różnych grup (zboża, pastewne, przemysłowe, owoce i warzywa) uprawianych w Polsce;
- wskazać na podstawie kartogramu województwa o największym i najmniejszym pogłowie bydła i trzody chlewnej;
- podać i opisać przykłady działalności gospodarczej w różnych sektorach gospodarki narodowej związanych z gospodarką morską;
- wymienić rodzaje działalności przemysłowej i opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej w Polsce;
- omówić przy pomocy mapy tematycznej rozmieszczenie surowców energetycznych w Polsce;
- wymienić przyczyny koncentracji przemysłu w okręgach;
- na podstawie mapy wskazać rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce;
- wymienić czynniki lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii;

- omawia zmiany czynników lokalizacji przemysłu high-tech względem tradycyjnych gałęzi przemysłu;
- scharakteryzować różnorodność usług występujących w Polsce;
- wyjaśnić znaczenie terminów: komunikacja, transport, łączność;
- omówić wady i zalety różnych rodzajów transportu wykorzystywanych w Polsce;
- omówić wybrane przyrodnicze i pozaprzyrodnicze atrakcje turystyczne w Polsce;
- wymienić obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO;
- wskazać na mapie fizycznej Polski regiony o szczególnych walorach turystycznych;
- odróżnić powódź od wezbrania;
- na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podać konsekwencje wystąpienia powodzi;
- na podstawie materiałów podać przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki;
- dokonać podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze;
- na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazać zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej;
- wymienia przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej;
- wyjaśnić pojęcie salda migracji;
- na podstawie mapy opisać zróżnicowanie salda migracji w Polsce;
- na podstawie materiałów opisać zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce;
- na podstawie danych statystycznych opisać zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce;
- wyjaśnić, czym jest centrum logistyczne;
- na podstawie mapy określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych nieopodal ważnych szlaków komunikacyjnych;
- wyjaśnić dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów;
- na podstawie materiałów udowodnić, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski;
- na podstawie diagramów opisać zmiany liczby turystów nad Bałtykiem;
- charakteryzować środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych;
- dobierać odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej;
- w czasie wycieczki wykorzystać mapę do orientacji w terenie;
- na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnić korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej;
- podać korzyści wynikające z zawiązywania związków gmin i powiatów;

- przedstawić w dowolnej formie atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki.

DOBRY (4)

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz potrafi:

- wymienić i wskazać na mapie województwa;
- wymienić i wskazać na mapie sąsiadów Polski;
- wymienić konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski;
- opisać na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski;
- omówić uwarunkowania zlodowaceń w Polsce;
- opisać na podstawie mapy rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce;
- sklasyfikować skały występujące w Polsce ze względu na ich genezę;
- określić znaczenie gospodarcze surowców mineralnych;
- wyjaśnić sposób powstawania frontów atmosferycznych;
- omówić cechy klimatu Polski;
- wskazać formy działalności człowieka uzależnione od warunków klimatycznych;
- opisać cechy sieci rzecznej w Polsce;
- scharakteryzować poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko;
- scharakteryzować wybrane typy gleb;
- omówić cechy fizyczne wód Bałtyku i ich zależność od warunków przyrodniczych;
- wskazać państwa nadbałtyckie ze stolicami;
- wyjaśnić znaczenie terminów: segregacja odpadów, recykling;
- wymienić formy ochrony przyrody i wyjaśnić różnice między nimi;
- podać przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących w pobliżu miejsca zamieszkania;
- wykonać prosty wykres zmian liczby ludności Polsce;
- obliczyć współczynnik przyrostu naturalnego dowolnego kraju;
- podać przyczyny wzrostu populacji Polski i Europy
- porównać mapę gęstości zaludnienia wg powiatów i gmin w Polsce oraz ocenić zakres informacji prezentowanych na każdej z nich;
- obliczyć gęstość zaludnienia dla dowolnego obszaru;
- wykonać prosty wykres zmian ruchu naturalnego ludności w Polsce;
- wskazać okresy występowania w Polsce niżów i wyżów demograficznych;
- przedstawić na mapie zróżnicowanie wielkości przyrostu naturalnego w Polsce według województw;

- obliczyć współczynnik feminizacji dla dowolnego województwa lub kraju
- wykonać prosty wykres zmian współczynnika feminizacji w Polsce po II wojnie światowej
- analizować piramidę wieku i płci i na jej podstawie porównać liczebność grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym
- wymienić i wskazać na mapie mniejszości narodowe i etniczne oraz główne grupy etnograficzne w Polsce;
- zdefiniować analfabetyzm funkcjonalny;
- omówić poziom wykształcenia społeczeństwa Polski;
- podać przyczyny bezrobocia w Polsce;
- przedstawić na mapie zróżnicowanie poziomu bezrobocia w Polsce;
- omówić przyczyny migracji;
- przedstawić na mapie rozmieszczenie migracji;
- wymienić kraje, do których najczęściej wyjeżdżają Polacy;
- wymienić kraje, z których najczęściej przyjeżdżają do Polski imigranci;
- porównać poziom urbanizacji Polski z innymi krajami Europy;
- wskazać na mapie największe aglomeracje Polski i Europy;
- opisać funkcję wybranych miast Polski i Europy;
- analizować sieć miejską Polski i porównać ją siecią miast w Europie;
- porównać strukturę zatrudnienia wg sektorów gospodarki w Polsce i w krajach Europy Zachodniej;
- zakwalifikować działalność gospodarczą do poszczególnych sektorów gospodarki narodowej;
- omówić funkcję gospodarczą, społeczną i przestrzenną rolnictwa;
- scharakteryzować przestrzenne zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce;
- interpretować dane statystyczne w celu ustalenia pozycji Polski w produkcji rolnej w Europie i na świecie;
- opisać rozmieszczenie podstawowych roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych w Polsce;
- ocenić możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce;
- wymienić wybrane gatunki ryb morskich i słodkowodnych;
- opisać udział przemysłu w strukturze zatrudnienia oraz wytwarzania Produktu Krajowego Brutto;
- omówić wpływ przemysłu na gospodarkę, społeczeństwo i przestrzeń;
- porównać strukturę produkcji energii elektrycznej według źródeł w Polsce i w wybranych krajach Europy;

- omówić wpływ produkcji energii elektrycznej wg poszczególnych źródeł energii na środowisko przyrodnicze;
- omówić na wybranych przykładach, na czym polega restrukturyzacja zakładów przemysłowych w Polsce;
- wyjaśnić, czym różni się przemysł zaawansowanych technologii od tradycyjnych gałęzi przemysłu;
- omawia wpływ rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii na życie mieszkańców;
- omówić na wybranych przykładach rozwój usług w Polsce;
- opisać zależność między stosowanym rodzajem transportu a rodzajem i masą towaru, dystansem, czasem i kosztami;
- wskazać na mapie województwa o najlepiej i najgorzej rozwiniętej sieci drogowej i kolejowej;
- uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego;
- opisać związek między rozwojem turystyki a wzrostem presji na środowisko przyrodnicze;
- uzasadnić stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej;
- wykazać związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym;
- określić wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi;
- na wybranych przykładach uzasadnić rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce;
- wyjaśnić związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi kierunkami rozwoju energetyki;
- wyjaśnić przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej;
- wyjaśnić przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej;
- na podstawie piramidy demograficznej charakteryzować strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej;
- podać przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast;
- wyjaśnić przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi;
- •charakteryzować zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po transformacji gospodarczej;
- wyjaśnić przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce;
- wyjaśnić korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych;
- na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych;

- na podstawie mapy tematycznej opisać zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach;
- porównać atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce;
- rozpoznawać skały występujące we własnym regionie;
- przedstawiać w dowolnej formie przyrodnicze i kulturowe walory regionu;
- dostosować długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki;
- prowadzić dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej;
- po zakończeniu wycieczki porządkować oraz prezentować zebrane materiały;
- wyszukać informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z regionami zagranicznymi;
- uzasadnić przesłanki zawierania umów partnerskich z innymi regionami;
- rozpoznawać w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”.

BARDZO DOBRY (5)

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz potrafi:

- wymienić i wskazać na mapie województwa i ich stolice;
- scharakteryzować konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski;
- wykazać związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu;
- wyjaśnić genezę wybranych form polodowcowych;
- określić możliwość występowania form polodowcowych w najbliższej okolicy;
- wskazać surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, ocenia ich przydatność;
- określić zasobność Polski w surowce mineralne na tle Europy;
- określić zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych;
- scharakteryzować zależności między warunkami klimatycznymi a rolnictwem, turystyką i transportem;
- scharakteryzować dorzecza Wisły i Odry;
- wyjaśnić zależności między warunkami klimatycznymi a szatą roślinną;
- porównać zbiorowiska leśne w różnych częściach Polski;
- ocenić wartość użytkową gleb w Polsce;
- omówić genezę wybranych typów gleb;
- wyjaśnić zróżnicowanie zasolenia i termiki wód Bałtyku;

- określić znaczenie Bałtyku dla regionu;
- omówić przebieg granicy morskiej Polski;
- omówić wpływ działalności człowieka na atmosferę, wody i gleby;
- opisać zasady rozwoju zrównoważonego;
- omówić tendencje zmian liczby ludności Polski;
- podać przyczyny ubytku ludności Polski i Europy na początku XX w;
- podać przyczyny rozwoju populacji najgęściej zaludnionych regionów Polski i Europy;
- wskazać przyczyny rozwoju wielkich ośrodków miejskich w Europie;
- zaprezentować gęstość zaludnienia własnego regionu i porównać do średniej wartości w Polsce;
- określić przyczyny występowania wyżów i niżów demograficznych;
- analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego Polski;
- zdefiniować kompensacyjny wyż demograficzny;
- podać przyczyny zróżnicowania wielkości przyrostu naturalnego w Polsce;
- określić przyczyny zmian współczynnika feminizacji w Polsce;
- porównać piramidy wieku i płci Polski z innych krajów europejskich i ocenić stopień dojrzałości społeczeństw;
- wskazać w Europie kraje o młodym społeczeństwie i kraje ze starzejącą się populacją;
- wykonać uproszczoną piramidę wieku i płci dla Polski;
- podać przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce;
- podać przykłady krajów wielonarodowych w Europie;
- potrafi wymienić i wskazać na mapie kraje o zróżnicowanej strukturze wyznaniowej;
- potrafi wskazać w Europie kraje w których mieszka duża liczba wyznawców islamu;
- omówić zmiany, jakie zachodzą w poziomie wykształcenia mieszkańców Polski i innych krajów Europy;
- omówić zmiany, jakie zaszły w strukturze zatrudnienia w Polsce po II wojnie światowej;
- porównać strukturę zatrudnienia w Polsce i w innych krajach Europy;
- analizować wskaźnik bezrobocia w różnych skalach przestrzennych;
- wyjaśnić rozmieszczenie migracji;
- omówić konsekwencje migracji;
- analizować zmiany w osadnictwie wiejskim i miejskim;
- potrafi wymienić przykłady krajów o najwyższym i najniższym poziomie urbanizacji w Europie;
- określić, które z warunków przyrodniczych i pozapryrodniczych sprzyjały rozwojowi miast – podać przykłady z Polski i Europy;

- sformułować wniosek dotyczący związku między strukturą zatrudnienia oraz PKB a poziomem rozwoju gospodarczego;
- wskazać na mapie politycznej świata kraje o podobnej do Polski wartości PKB na 1 mieszkańca;
- wyjaśnić wpływ zmienności pogody na rolnictwo w Polsce;
- wymienić typy gleb występujących w Polsce i omówić ich przydatność rolniczą;
- sprawnie posługiwać się jednostkami miar używanymi w rolnictwie, wykonywać przeliczenia;
- wyjaśnić przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia roślin uprawnych w Polsce;
- omówić występowanie chowu zwierząt w Polsce;
- opisać perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w podziale na poszczególne obszary działalności gospodarczej;
- wymienić i opisać czynniki lokalizacji zakładów reprezentujących wybrane rodzaje działalności przemysłowej;
- opisać wybrany zakład przemysłowy, jego wpływ na otoczenie, w szczególności negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze;
- wskazać związek między oszczędzaniem energii a pozytywnym wpływem na przyrodę;
- podać sposoby ograniczenia zużycia energii elektrycznej;
- wymienić zalety i wady koncentracji przemysłu w okręgach przemysłowych;
- podać przykłady deglomeracji przemysłu w Polsce;
- wskazać na mapie lokalizację Krakowskiego Parku Technologicznego i Doliny Lotniczej i omawia ich wpływ na przemysł w Polsce;
- wskazać przykłady sukcesów polskich przedsiębiorstw branży high-tech na arenie międzynarodowej;
- wykazać związek między rozwojem usług a podnoszeniem się poziomu rozwoju gospodarczego kraju i regionu;
- ocenić znaczenie transportu i łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego kraju;
- omówić wpływ mieszkańców Polski na rozwój kulturowy kraju;
- uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego;
- podać argumenty na to, że Polska jest, bądź nie jest, krajem atrakcyjnym turystycznie;
- klasyfikować i wyjaśnić przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi;
- analizować i porównać konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej;
- określić wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi;

- określić warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych;
- identyfikować i wyjaśnić zmiany w zakresie zagospodarowania terenu i stylu zabudowy na przykładach stref podmiejskich;
- opisać i wyjaśnić zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich;
- podać własną definicję pojęcia suburbanizacja;
- wyjaśnić wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin;
- wyjaśnić wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi;
- wykazać wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r; na zmiany struktury zatrudnienia;
- wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce;
- identyfikować związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych;
- wyjaśnić na przykładach związków pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych;
- dokonać wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeża Bałtyku;
- określić wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach;
- prezentować główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki regionu na podstawie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych;
- projektować trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji;
- krytycznie ocenić efekty współpracy międzyregionalnej;
- przeprowadzić prostą analizę zysków i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań spotykanych w regionach zagranicznych;
- porównać zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny i kolegów;
- wyjaśnić przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby.

CELUJĄCY (6)

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, wyróżnia się wiedzą i umiejętnościami geograficznymi oraz potrafi:

- wymienić i wskazać na mapie województwa i miasta będące siedzibami władz samorządowych;

- obliczać rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski;
- scharakteryzować na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski;
- omówić cechy charakterystyczne rzeźby młodo- i staroglacjalnej oraz wskazać rejony ich występowania w Polsce;
- omówić zróżnicowanie występowania skał i złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej;
- scharakteryzować klimat Polski na tle klimatu Europy
- scharakteryzować czynniki wpływające na zmienność pogody w Polsce;
- omówić cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski;
- wskazać różnice między dorzeczami Wisły i Odry na tle innych rzek Europy;
- wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce oraz na tle Europy;
- ocenić potrzebę racjonalnej gospodarki leśnej;
- dokonać analizy prostego profilu glebowego;
- wskazać czynniki wpływające na degradację środowiska Morza Bałtyckiego i przedstawić sposoby poprawy warunków;
- opisać mechanizm powstawania kwaśnych opadów i wymienić skutki na przyrodę i działalność człowieka;
- omówić akty prawne, na podstawie których przyroda w Polsce podlega ochronie;
- prognozować zmiany liczby ludności Polski i Europy;
- podać skutki zmiany liczby ludności Polski i Europy;
- wskazać analogie i odmienności w procesach osadniczych w Polsce i innych krajach europejskich;
- porównać na przykładach zalety i wady dla rozwoju demograficznego populacji położonych w centrum i na peryferiach regionu lub kraju;
- analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego własnego regionu;
- ocenić skuteczność działań władz różnych krajów europejskich w zakresie zwiększenia dzietności;
- na dowolnych przykładach określić skutki społeczne i gospodarcze wysokiego i niskiego przyrostu naturalnego (na poziomie województw i krajów);
- ocenić znaczenie imigracji dla populacji społeczeństw starzejących się;
- przedstawić skutki społeczne i kulturowe imigracji do państw o starzejącym się społeczeństwie;
- przedstawić strukturę wieku i płci własnej miejscowości (regionu) i ocenić ją (społeczeństwo młode, dojrzałe, starzejące się);
- przedstawić skutki społeczne uznania Ślązaków za grupę etniczną w Polsce;
- wskazać przykłady wpływu mniejszości narodowych i grup etnicznych na rozwój kultury narodowej;

- przedstawić wady i zalety dużego zróżnicowania religijnego wybranego kraju Europy;
- porównać poziom wykształcenia statystycznego Polaka i Europejczyka;
- porównać strukturę zatrudnienia w regionie zamieszkania ze strukturą krajową i europejską oraz wskazać przewagi lub zapóźnienia;
- wskazać i ocenić sposoby rozwiązywania problemu bezrobocia w Polsce i w Europie;
- porównać dawne i współczesne migracje Polaków;
- porównać migracje Polaków z migracjami w Europie;
- analizować przestrzenny rozwój przykładowego miasta;
- porównać procesy urbanizacyjne zachodzące w Polsce i w innych krajach Europy;
- wyjaśnić na przykładach, dlaczego najszybciej rozwijają się największe miasta;
- wyjaśnić, co to jest globalizacja i podać przykłady przejawów globalizacji w życiu codziennym;
- podać pozytywne i negatywne skutki globalizacji;
- wymienić inne niż PKB wskaźniki poziomu rozwoju gospodarczego państw;
- omówić przestrzenne zróżnicowanie gleb o różnej przydatności dla rolnictwa;
- wyjaśnić, co to jest agroklimat;
- omówić wpływ przynależności do Unii Europejskiej na funkcjonowanie rolnictwa w Polsce;
- ocenić jakość żywności produkowanej w Polsce i wskazać jej zalety oraz wady;
- wymienić i opisać działania podejmowane przez społeczność międzynarodową w celu ochrony różnorodności biologicznej mórz i oceanów;
- omówić wpływ indywidualnych decyzji konsumenckich na rozwój przemysłu kraju;
- podać argumenty za i przeciw budowie w Polsce elektrowni atomowej;
- wyjaśnić, czym są specjalne strefy ekonomiczne oraz opisać przyczyny i skutki powstawania SSE w Polsce;
- wskazać na mapie wybrane SSE w Polsce;
- ocenia możliwości dalszego rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce;
- wyjaśnić szybki rozwój wybranych usług w Polsce i we własnym regionie;
- uzasadnić konieczność ponoszenia przez państwo wysokich kosztów budowy infrastruktury transportowej;
- dokonać refleksji nad wartością wybranych walorów turystycznych Polski;
- podać argumenty świadczące o pozytywnym wpływie turystyki na rozwój gospodarczy oraz o jej negatywnym wpływie na środowisko przyrodnicze;
- dokonać oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze;
- zaproponować i uzasadnić dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze;
- wyszukać informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie;

- dokonać oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie;
- dokonać krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast;
- prognozować przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich;
- porównać przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich;
- zaproponować sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi;
- samodzielnie wyszukać informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce;
- ocenić skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia;
- na podstawie dostępnych materiałów dokonać oceny dowolnego obszaru położonego w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną;
- odszukać informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski;
- projektować zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie;
- wykazać zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu;
- pełnić funkcję przewodnika w czasie wycieczki krajoznawczej;
- na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazać uczestnikom wycieczki wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc;
- zaproponować nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi;
- projektować na podstawie własnych obserwacji terenowych, działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.